

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
-	ICT/DIR/2002/61891		6 december 2002
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Afronding AO 'ict na 2002'			

Op 4 december hebben we tijdens het Algemeen Overleg 'ict na 2002' stilgestaan bij ict in het onderwijs in het algemeen, en bij de internetvoorziening na 1 januari 2004 in het bijzonder. Ik heb u toegezegd op een aantal punten schriftelijk nader in te zullen gaan.

In deze brief staan de internetvoorziening en de contentontwikkeling dan ook centraal.

Internetvoorziening

De belangrijkste beslissing waar we nu voor staan is de vormgeving van de internetvoorziening na 1 januari 2004. Zoals ik heb aangegeven tijdens het Algemeen Overleg is het zaak om duidelijkheid te scheppen over de flexibilisering van de markt. De internetproviders, scholen, samenwerkingsverbanden, onderwijsorganisaties en andere betrokken instellingen zullen zich immers pas echt gaan bezighouden met de mogelijkheden die een liberalisering van deze markt met zich meebrengt als er duidelijkheid bestaat op hoofdlijnen. Tot die tijd zal de internetmarkt voor het onderwijs onvoldoende in beweging komen.

Keurmerk

Om garanties te kunnen bieden aan scholen zal een keurmerk worden ontwikkeld. Naast de gebruikelijke bepalingen rond service, beveiliging, kwaliteitsniveaus en garanties zal hier een aantal zaken in worden meegenomen die specifiek voor het onderwijsveld van belang zijn. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan een goede koppeling van de internetproviders (en dus de scholen) met het content- en dienstenplatform. De uitwerking van het keurmerk zal ik, in het verlengde van het besprokene tijdens het Algemeen Overleg, snel ter hand nemen. De betrokkenheid van met name stichting Ict op School (als consumentenorganisatie voor het

onderwijs) en NLIP (de branchevereniging van Nederlandse Internet Providers) ligt hierbij voor de hand. Nog dit jaar zal ik hierover nader met hen van gedachten wisselen.

Ik zal u begin 2003 informeren over de voortgang.

Cijfermatige onderbouwing

Tijdens het Algemeen Overleg hebben we ook uitgebreid stilgestaan bij de cijfermatige onderbouwing van de € 55 miljoen. Vooral omdat er sprake is van een veelheid van bedragen, oplopend tot een bedrag van € 278 miljoen.

Bij de internetvoorziening wordt in de berekening van Kennisnet en bij het kabinetsstandpunt uitgegaan van een open markt. Waarbij scholen beschikken over een verbinding die vergelijkbaar is met de verbindingen die worden gebruikt in de zakelijke markt. Daarbij wordt uitgegaan van ADSL-lijnen die volgens planning van KPN op 1 januari 2003 een dekkingsgraad van 85 procent zullen hebben. Ongetwijfeld zal dit percentage op 1 januari 2004 nog hoger liggen.

De componenten in het advies van stichting Kennisnet zijn:

1. De kosten van de internetverbindingen en diensten (de koopkracht van scholen);
2. De kosten van het inrichten van een aantal centrale voorzieningen;
3. De kosten voor het vangnet.

Op de berekening van de koopkracht zal ik zo uitgebreid terugkomen.

Voor het inrichten van een aantal centrale voorzieningen wordt maximaal € 10 miljoen gereserveerd. Dit bedrag is bestemd voor de ontwikkeling en exploitatie van het keurmerk, voor voorlichting en helpdesk-functies, voor het content- en dienstenplatform en de ontwikkeling van enkele specifieke diensten, met name de dienst ENTREE (zie contentontwikkeling) zal een plaats krijgen op het platform. Het budget dat ik reserveer voor de centrale voorziening ligt lager dan het bedrag dat Stichting Kennisnet heeft geraamd (€ 10 miljoen versus € 18 miljoen). Dit heeft verschillende redenen. De belangrijkste is dat in het advies van stichting Kennisnet sprake is van een aggregatieplatform. Een voorziening waar al het internetverkeer van het onderwijs 'langs' moet. Na gesprekken met verschillende experts, waaronder ook SURFnet, is gebleken dat dit niet nodig is. Daarnaast stelt kennisnet onder andere voor een centrale e-mail en webhostingsfaciliteit in te richten. Dit is niet overgenomen omdat deze diensten ruimschoots voorhanden zijn in de internetmarkt.

Zoals ik heb aangegeven tijdens het Algemeen Overleg zal ik in overleg met mijn collega van Economische Zaken in kaart brengen wat de opties zijn voor het tegemoetkomen van scholen in gebieden met minder goede internetvoorzieningen. Ten opzichte van het advies van stichting Kennisnet scheelt dit ongeveer € 16 miljoen per jaar.

Berekening koopkracht

Bij de aanbieders van ADSL-diensten is het mogelijk te kiezen tussen verschillende kwaliteitsniveaus. Dit heeft dan met name betrekking op de zogenaamde 'overboekingsfactor', het aantal gebruikers waarmee een deel van het netwerk wordt gedeeld. De zogenaamde 'local loop' (oprit naar snelweg) wordt hierbij niet gedeeld. In de gehanteerde berekening van Kennisnet is uitgegaan van een overboekingsfactor van 1 op 4 (ter vergelijking, op de consumentenmarkt is sprake van 1 op 25 of 1 op 40). Dit sluit goed aan bij de dienstverlening die op dit moment door nl.tree wordt geleverd.

Nl.tree gaat in haar berekeningen in scenario's van de open markt uit van de tarieven van huurlijnen. Een huurlijn biedt een exclusiviteit die te vergelijken is met een privé-snelweg van A naar B waarop alleen de eigenaar / huurder mag. Dit is met name van belang wanneer zeer tijd-kritische toepassingen (honderdsten van seconden) afgewikkeld moeten worden. Dit soort toepassingen komt in de doelgroep van Kennisnet niet voor en het is dus niet nodig voor elke instelling exclusieve verbindingen (huurlijnen) aan te (laten) leggen. De kosten van de huurlijn hangen af van de te overbruggen afstand maar liggen altijd veel hoger dan de kosten van ADSL-lijnen.

Naast de internetverbinding zijn er ook nog kosten verbonden aan het gebruik van internet, de internetdiensten. Bijvoorbeeld e-mail en webhostingsfaciliteiten, maar ook beveiliging en extra beheersfaciliteiten. OCenW reserveert in totaal € 45 miljoen voor het ophogen van de koopkracht voor scholen. Naast de kosten voor de internetverbinding zelf is dit ook bestemd voor de inkoop van deze internetdiensten. Een school kan hierbij zelf een afweging gaan maken en naar keuze meer bandbreedte of meer diensten afnemen.

Overgangssituatie

Het gaat erom dat scholen vanaf 1 januari 2004 de mogelijkheid krijgen om over te stappen naar een andere provider. Scholen die tevreden zijn over de dienstverlening van nl.tree kunnen op basis van vrije keuze gebruik blijven maken van de diensten van nl.tree. De gebruikersovereenkomsten tussen de scholen en nl.tree zijn aangegaan voor een onbepaalde termijn. Een school kan deze met inachtneming van de opzegtermijn (3 maanden) opzeggen. Als dit binnen 3 jaar na aangaan van de overeenkomst gebeurt is er sprake van een boeteclausule. In het Addendum is vastgelegd dat deze boete vervalt als de Overeenkomst Dienstverlening (de overeenkomst tussen nl.tree en de overheid) wordt opgezegd. Scholen hebben dan de mogelijkheid om per 1 januari 2004 hun contract op te zeggen, zonder dat er een boete moet worden betaald.

In het contract met nl.tree zijn ook afspraken gemaakt over de ondersteuning bij een overgang. Gedurende zes maanden na beëindiging van het contract tussen nl.tree en de overheid kan hier invulling aan worden gegeven, nl.tree kan hiervoor declareren op basis van het uurtarief voor consultants.

Ik kan u niet voorrekenen wat scholen die op basis van vrije keuze bij nl.tree willen blijven precies zullen moeten betalen. Ik verwacht dat ook nl.tree de prijzen zal herzien, en meer gedifferentieerde pakketten zal gaan aanbieden. Waarbij deze pakketten beter zullen aansluiten bij het feitelijk gebruik en de behoefte. Die is op dit moment regelmatig minder uitgebreid dan het aanbod van het dienstenpakket. Zo maakt een groot deel van de scholen geen gebruik van de aangeboden, en betaalde, e-mail faciliteiten van nl.tree.

Informatievoorziening

Nu er vanuit de politiek een duidelijk signaal is afgegeven kunnen de voorbereidingen echt van start gaan. Zoals ik ook in de Kamer heb aangegeven zal ik u de komende maanden op de hoogte houden van de verdere ontwikkelingen. Begin 2003 kunt u van mij een brief verwachten waarbij ik hierop verder zal ingaan. Met name het keurmerk zal hierbij de aandacht krijgen.

Contentontwikkeling

Een belangrijk aandachtspunt bij de integratie van ict is de beschikbare content. Hierbij spelen twee aspecten een rol. Is er voldoende goed materiaal beschikbaar? Is het materiaal dat beschikbaar is goed te vinden?

Ik wil in de eerste plaats benadrukken dat scholen zelf de keuze moeten kunnen maken voor het gebruik, en de aanschaf van leermiddelen. De ict-middelen die elke school heeft ontvangen (ruim € 60 per leerling), zijn onder andere hiervoor bedoeld. Een aandachtspunt is hierbij dat traditionele leermiddelen over vele jaren worden afgeschreven. Scholen zullen pas nieuwe *on line* en/of digitale leermiddelen aanschaffen als de traditionele leermiddelen zijn afgeschreven. Een tussenstap is het vervangen of aanvullen van een deel van het materiaal. In de afgelopen periode is veel content ontwikkeld. In het kader van de subsidieregeling 2000 en 2001/2002 zijn (ontwikkel)projecten opgestart, die leiden tot digitale content op terreinen waar leemtes zijn geconstateerd. Dit zijn projecten waarbij ook scholen nadrukkelijk zijn betrokken. De verschillende expertisecentra hebben de afgelopen jaren allerlei materiaal ontwikkeld. Een goed voorbeeld hiervan is het project WELP van het Freudenthal instituut. In dit project is samen met uitgevers een koppeling gelegd tussen de (papieren) lesmethode en een aantal toepassingen op www.wisweb.nl. Een belangrijke rol is weggelegd voor de 'markt' - de educatieve uitgeverijen, maar ook voor de ict expertisecentra, culturele instellingen en instellingen die zich met name richten op de *on line* leeromgeving, zoals Codename Future. Een knelpunt is dat betalingssystemen op het internet onvoldoende functioneren. Het terugverdienen van investeringen en onderhoudskosten voor digitaal materiaal is mede daardoor onvoldoende gewaarborgd. Via de ENTREE-dienst binnen Kennisnet wordt het mogelijk om educatieve digitale content beschikbaar te stellen voor betalende gebruikers. Dit zal een belangrijke investeringsimpuls zijn voor de verschillende aanbieders. Als gevolg van afspraken met de educatieve uitgeverijen worden vele *on line* methodensites ontwikkeld. Voor dit schooljaar zijn dat er 180. In het schooljaar 2003-2004 zal het aantal methoden gestegen zijn tot ruim over de 200 (volgens opgave van ESCON-uitgeverijen).

Materiaal is pas echt beschikbaar als het ook goed te vinden is. Daarom moet het aanbod transparanter en toegankelijker worden gemaakt. Stichting Kennisnet heeft hierbij een cruciale rol doordat zij educatieve content en diensten op een geordende manier toegankelijk maakt voor het onderwijsveld. De activiteiten zijn nu met name gericht op docenten, ict-coördinatoren en managers en zullen in de loop van dit schooljaar meer worden gericht op de leerlingen. Stichting Kennisnet ontwikkelt zelf geen content.

Naast de 'gewone' kennisnetportal (www.kennisnet.nl) bieden de leermiddelenbank (www.leermiddelenbank.nl) en de programmamatrix (www.programmamatrix.nl) toegang tot het beschikbare educatieve materiaal. Op termijn zullen deze kennisbanken worden geïntegreerd.

Rebeltoday

Over Rebeltoday zijn ook tijdens de begrotingsbehandeling warme woorden gesproken (met name door de heer Bonke). Ik sta sympathiek ten opzichte van de doelstellingen van het initiatief van Rebeltoday en het programma dat zij aanbieden, een digitaal schoolplein voor jongeren

Scholen moeten echter zelf kunnen kiezen welk materiaal zij gebruiken.

Ondersteuning van Rebeltoday zou financiering van aanbod betekenen; in de huidige fase van het ict-beleid en binnen de sturingsfilosofie past dat niet meer.

Daarnaast zijn er andere, vergelijkbare initiatieven waardoor een precedentwerking kan ontstaan.

Scholen zijn in de gelegenheid om, als zij dat wensen en als dat meerwaarde voor hen heeft, zelf de keuze te maken om in het project als Rebeltoday te participeren. In gesprekken die met Rebeltoday zijn gevoerd zijn andere ingangen in de wereld van ict in het onderwijs besproken. Zo is ook Kennisnet, als marktmeester voor digitale content, aan de orde geweest.

Kennislink

Kennislink is door de stichting Weten ontwikkeld op basis van een subsidie uit het NAP. Vanaf aanvang was daarbij duidelijk dat het alleen ging om een ontwikkelingssubsidie en dat in de exploitatie op een andere wijze moest worden voorzien. Er is aangeboden nog eenmaal een overbruggingskrediet toe te kennen vanuit het NAP, op voorwaarde dat een structurele exploitatiebijdrage van € 1,5 miljoen per jaar daarna gegarandeerd is. Het is de stichting Weten niet gelukt om in het voortgezet onderwijs of elders voldoende betalende klanten te vinden om de exploitatie voort te zetten. Een structurele kostendekkende subsidie van de overheid is niet mogelijk omdat de overheid niet de kosten van de exploitatie van leermiddelen vergoedt. Kennislink behoort tot deze categorie.

Conclusie

Ik ga ervan uit met deze brief u voldoende op de hoogte te hebben gesteld ten aanzien van de nog openstaande punten. Het gaat er om dat er duidelijkheid is over de te volgen lijn. De betrokken partijen, zowel aan de aanbod- als aan de vraagzijde, zullen dan de benodigde activiteiten in gang gaan zetten. Zodat scholen ook op 1 januari 2004 een goed werkende internetvoorziening kunnen hebben. Ik wil benadrukken dat naast goede content en de internetvoorziening de integratie van ict in het onderwijs mensenwerk blijft. De docent is een cruciale schakel en het is van belang dat we een beeld hebben over wat ict in het onderwijs kan betekenen. Begin 2003 kunt u een beleidsnota verwachten als vervolg op de discussienotitie 'ict na 2002; netwerken in het onderwijs'. In deze nota zal ook worden ingegaan op de uitwerking van het amendement dat tijdens de begrotingsbehandeling is ingediend en waarmee extra middelen voor de professionalisering van docenten beschikbaar is gekomen. De notitie zal niet alleen over de toekomst gaan, maar zal ook een beschrijving zijn van de stand van zaken op basis van de resultaten van de 5e Ict-Monitor 2001-2002.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(mr. drs. C.H.J. van Leeuwen)